

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

september 5 • 2022

KUNGLIGA MYNTKABINETTET FYLDER 450 ÅR
— TREKRONER, KRIG OG INFLATION

KRIG OCH NUMISMATIK

HANS CARLSSONS NUMISMATISKA MINNEN
— ASK MED MYNT FRÅN FARDUME

DET SVENSKA ORDENSVÅSENDET ÅTERUPPSTÅR

30 SEK

STOCKHOLM NUMISMATICA

2022

Inbjudan till
myntmässa

Hotell Sheraton, Stockholm, 2/10, 10-16

www.stockholm-numismatica.se

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17 n b
11522 Stockholm
Tel. 08 - 66755 98
info@numismatik.se
Måndagar kl. 10-12 och 13-16

Se www.numismatik.se
om ev. tillfälligt stängt kansli.

Plusgiro 150007-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

200 SEK / år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt.
Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

Redaktionen ansvarar inte för ej
beställt material. Texter och bilder i
SNT lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på föreningens hemsida.
Den som sänder manus till SNT
medger detta.

Register över alla artiklar och
notiser i SNT 1977–2020 finns i
sökbart pdf-format på hemsidan.

TRYCK

Pipeline Nordic AB
ISSN 0283-071X

HÖSTEN 2022

Föreningens aktiviteter

SNF:s kansli på Banérgatan är öppet för besök på måndagar kl. 10-12, 13-16. Se www.numismatik.se om eventuellt tillfälligt stängt innan besök. Kansliet nås varje dag på: info@numismatik.se

RIKSDAGSRÖSTER

Rätt och sanning var Oscar I:s valspråk som han hämtat ur regeringsformen 1809. Han regerade åren 1844–1859. Under hans tid låg riksdagshuset fortfarande vid Birger Jarls Torg på Riddarholmen. Voteringsspolletterna med alternativen ja och nej i metall var avsedda för röstning i Sveriges riksdag. Finns också i försilvrad koppar och i järn.

Ur *Stockholmspolletter* (2010), SP 4A.13.1–6.

VÄLKOMNA TILL FÖRENINGSKVÄLLARNA MED FÖREDRAG!

September

- 21 Föreningskväll – onsdag
Plats SNF, Banérgatan 17 – www.numismatik.se
18.00 FÖREDRAG. Andreas Westermark: *Myntsamlare i det medeltida
Kurdistan?*
- 27 Föreningskväll – tisdag
Plats Nola Myntklubb – www.infoom.se/nolamyntklubb
Café UH, Örnsköldsvik
18.00 FÖREDRAG. Per-Göran Carlsson: *Myntmarknaden i Sverige*.

Oktober

- 12 Föreningskväll – onsdag
Plats SNF, Banérgatan 17 – www.numismatik.se
18.00 FÖREDRAG. Frida Ehrnsten: *Medeltida myntskatter i Finland*.

Vill er lokala förening stå som värd för en föreningskväll?
Anmäl i så fall intresse till
info@numismatik.se

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlplan; buss 4, 44, 76.
Kansliet är öppet: måndagar kl. 10–12 & 13–16, om tillfälligt stängt se hemsidan.
Kansliet är stängt: midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.
Hemsida: www.numismatik.se.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida
www.numismatik.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.
På hemsidan kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

ANNONSPRISER

1/12 sida 47 × 50 mm 250 SEK	1/8 sida 72 × 50 mm 350 SEK	1/6 sida 47 × 105 mm 400 SEK	1/4 sida 72 × 105 mm 600 SEK	1/2 sida 151 × 105 mm 1 200 SEK	1/1 helsida 151 × 214 mm 2 000 SEK mittuppslag 5 000 SEK 2:a & 3:e omslagssidan 2 500 SEK 4:e omslagssidan 5 000 SEK
---------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	--	---

SNT behåller samma låga annonspriser även 2022

Annonsen på årsbasis får dessutom 20% rabatt – insänd pdf gäller.

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning.

Radannonser: SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med tre rader att köpa, sälja eller byta samlarobjekt – kontakta info@numismatik.se.

Annonsen som inte är förenliga med IANP:s etik avböjs.

INNEHÅLL SNT 5 • 2022 – september

ARTIKLAR OCH NOTISER	SID.
Kungliga Myntkabinetet fyller 450 år – tre kronor, krig og inflation	105–109
Krig och numismatik	110–112
Everlövsskatten hålls samman	112
Tillägg till artiklar om Elias Brenner och Nils Keder i <i>Holmia Literata</i> 1701 och 1707	113
Hans Carlssons numismatiska minnen. Del 3 – Ask med mynt från Fardume	114–115
Stockholms Universitet udbyder <i>on-line Numismatikkursus</i>	118
Det svenska ordensväsendet återuppstår	119
FASTA RUBRIKER	
NÄTNYTT. Bank Note of the Year	112
LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF.	113
PENGAR I FOLKMUN. Svordom i lönnedom.....	115
NYTT OM BÖCKER – RECENSIONER.	116
PERSONALIA. Konstakademiens pris till Kerstin Östberg	116
FÖRENINGSKVÄLL MED SNF. Bengt Jonshult och Par Bricole	117
AUKTIONER & MÄSSOR.	118
PRESSKLIPP 1891. Nedsatta ångslupsafgifter	118
FELPRÄGLAT. Mynt med avvikande stampställning	119

OMSLAG

Karl Knutsson Bondes åboörtug med bondevapnet på åtsidan och bokstaven A som står för Åbo samt tre kronor på fransidan. Präglad från 1453. Omskrifter: KAROLVS REX s(vecorum) g(othorum) respektive HONETA ABOENS. Diameter 20 mm.
Se Lagerqvist (1970) D6; Rundberg (2005) pl. 77:1039; Holmberg SNT 2015:5 samt https://sv.wikipedia.org/wiki/Tre_kronor.

FOTO: GABRIEL HILDEBRAND, KMK.

Kungliga Myntkabinettet fylder 450 år – trekroner, krig og inflation

Af Jens Christian Moesgaard

Omkring 1572 gav den svenske konge Johan III (1568–1592) sin sekretær Rasmus Ludvigsson til opgave at indsamle gamle svenske mønter. Det ses traditionelt som starten på den officielle svenske statslige møntsamling – i dag kendt under navnet Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet. Dermed kan Kungliga Myntkabinettet i år fejre sin 450 års fødselsdag. Det har således aner meget længere tilbage i tiden end de fleste svenske og udenlandske museer (seneste oversigt Wiséhn 2005).

Trekroner

Baggrunden for kongens ordre til Rasmus Ludvigsson var ønsket om gennem gamle mønter at kunne bevise Sveriges urgamle eneret til at føre de tre kroner i rigsvåbnet (Willers 1937). Det var et varmt emne i datiden. Faktisk havde Danmark og Sverige lige ført en kostbar og blodig krig – Den nordiske Syvårskrig 1563–1570 – der blandt andet var brudt ud på baggrund af uenighed om trekroner-våbnet. Danmark benyttede trekroner i sit våbenskjold. Det skete, til trods for, at Sverige et halvt århundrede tidligere – definitivt, skulle det vise sig – havde gjort sig fri af unionen med Danmark og Norge, der gik tilbage til mødet i Kalmar 1397. Den benyttelse af de tre kroner i det danske rigsvåben, som provokerede Sverige så meget, ses eksempelvis på Christian III's (1534–1559) meget sjældne ungarske gylden præget 1557 (Hede 1).

1. Danmark, Frederik II, daler, 1572.
Den kongelige Mønt- og Medaillesamling, København.

Krigen bragte ikke umiddelbart nogen løsning på striden, der blev sendt i kommission. Den danske konge Frederik II (1559–1588) satte meget demonstrativt de tre kroner på den smukke daler fra 1572 (Hede 17; Märcher og Aagaard 2017; Märcher 2017) (fig. 1). Det var netop her Johan III havde brug for beviser på Sveriges ret i form af gamle mønter og andet. Striden blev først bilagt med en aftale i 1613, som gik ud på, at begge lande kunne bruge våbnet, men uden at det indebar territoriale krav. Den dag i dag viser det danske rigsvåben faktisk stadig de tre kroner.

Under krigen havde Johans bror og forgænger Erik XIV (1560–1568) som modtræk tilføjet de tre danske løver og den norske Olavsløve til det svenske rigsvåben. Eriks runde to- og enmark findes i to udgaver. Indtil 1563 anvendtes det normale firdelte rigsvåben med trekroner og Folkunge-dynastiets løve modstillet to gange hver (Ahlström 16–17, 21–23) (fig. 2). Fra og med 1564 indtog

derimod Olavsløven og de tre danske løver de to nederste felter (Ahlström 18–19, 24–28) (fig. 3). Det blev dog en kortvarig episode, som ikke fik noget efterspil – men den norske løve var 1827 retur på svenske mønter (Ahlström 50) i kraft af unionen mellem Sverige og Norge 1814–1905. Det skete efter den norske løve igen havde været et stridspunkt mellem Danmark og Sverige, som dog denne gang kunne løses fredeligt uden krig (Moesgaard 2019).

I Estland, som 1561 havde stillet sig under svensk beskyttelse, genoplivede Erik XIV det længst glemte segl med de tre danske løver. Det stammede fra tiden, hvor Estland var dansk (1219–1346), men var siden gået ud af brug. Nu kunne Erik anvende det til at genere danskerne, og fra 1564 ses det på staden Tallinns mønter (Leimus 2019, s. 56).

Hvad siger mønter så om Sveriges ret til trekroner-våbnet? Det ironiske er, at første gang, de optræder, faktisk er på en dansk mønt. Det er en

2. Sverige, Erik XIV, 1 mark, 1561.
Hallbergs samling i museet i Vasa,
Finland.

3. Sverige, Erik XIV, 1 mark, 1567.
Hallbergs samling i museet i Vasa,
Finland.

4. Danmark, 1280'erne, penning.
Tegning fra Mansfeld Büllner 1887,
nr. 575.

sjældnen type, som næppe var kendt i 1500-tallet. Typen har tidligere været tilskrevet Christoffer II (1320–1332) (Mansfeld-Büllner 1887, nr. 575), men skattefund viser nu, at den må være præget i 1280'erne. Den har på den ene side et kors og på den anden tre kroner placeret i en trekant rundt om en cirkel (fig. 4). Der er ikke givet nogen endegyldig forklaring på motivet. Kronerne symboliserer kongemagten, men antallet er muligvis blot dekorativt. Jørgen Steen Jensen har imidlertid henført opmærksomheden på en parallel til de danske kongers segl.

Efter mordet på Erik Glipping (1259–1286) i 1286, benyttede hans søn og efterfølger, den mindreårige Erik Menved (1286–1319), i nogle år faderens segl, dog med tilføjelse af to kroner på hver side af den tronende konge. Sammen med kronen på kongens hoved bliver det tre. Med henvisning til en lignende tanke i renæssancens Frankrig, foreslår Jørgen Steen Jensen forsigtigt som hypotese, at en af de tre kroner hentyder til Erik Menved selv, mens de to andre knyttes til den afdøde konge som henholdsvis hans jordiske og himmelske krone (Jensen 1999).

Det var dog en enlig svale i den danske 12- og 1300-tals møntrække. Næste gang trekroner-motivet optræder på mønter, er i Sverige i midten af 1300-tallet. Her blev benyttelsen som møntmotiv anderledes massiv. På Magnus Erikssons (1319–1363) tosidede penning, som traditionelt dateres ca. 1340–1354 (LLT XXVII) ses Folkunge-løven på den ene side og tre kroner rundt om et bogstav eller symbol på den anden, placeret på samme måde som på den danske mønt omtalt ovenfor (fig. 5). Den gængse tolkning er, at de tre kroner symboliserer Magnus' tre lande: Sverige, Norge (hvor han var konge indtil 1355) og Skåneland (som han regerede 1332–1360). Under Albrekt af Meklenborg (1363–1389) prydede de tre kroner den nyindførte større mønttype ørtugen (LLT 1–9) (fig. 6). Albrekt var ikke af Folkunge-slægten i mandslinje, og måske ønskede han ikke at indføre sit meklenborgske slægtvåben (tyrehovedet) i Sverige. Her var trekroner et godt symbol, mere knyttet til landet Sverige end til kongens person eller æt. Herefter bruges de næsten konstant på svenske mønter helt op til vore dage (Lagerqvist 1985; Heijne 2015).

Det betød imidlertid ikke, at symbolet herefter entydigt var knyttet til Sverige. Faktisk benyttede Kalmerunionens skaber dronning Margrethe og hendes stedsøn Erik af Pommern (1396–1439) trekroner som hovedmotiv i våbenskjoldet på deres segl, ikke som svensk regent, men netop som fællesnordisk regent (Bartholdy 1996). Det gav god mening, da Kalmerunionen jo bestod af de tre kongeriger Danmark, Norge og Sverige. På møntområdet var det imidlertid anderledes. Kalmarunionen betød ikke fælles møntvæsen mellem Danmark og Sverige, og på mønterne blev de tre kroner kun brugt på de svenske udmøntninger (LLT 2–8) (fig. 7). Og dog – der findes faktisk en dansk piefort med trekroner-skjoldet, der sandsynligvis er en planlagt, men aldrig realiseret skillingudmøntning i Lund (som dengang var dansk) (Foglia og Moesgaard 2018) (fig. 8).

Endnu inden brugen af trekroner på mønter i Sverige er det dog også blevet benyttet på segl under Magnus Ladelås (1275–1290). Her er de tre kroner rundt om et skjold med Folkunge-løven (gengivet Lagerqvist 1985, fig. 4). Dette forhold blev tydeligt slået fast på en møntserie, præget i 1608–1609 under Karl IX (1604–1611) (Ahlström 3–4, 20, 32–33). Seglets motiv er gengivet på mønternes bagside, og i indskriften står: *INSIGN REGNI SVEC TEMP MAGNI LAD SVEC GOTHO& REGIS QVI REGNAVIT ANNO CHRISTI MCCLXXVII* = Det svenske kongeriges våben på Magnus Ladulås' tid, konge over svenskerne, gotherne osv., som regerede i Kristi år 1277. Så er det sat på plads, hvis danskerne skulle være i tvivl!

5. Sverige, Magnus Eriksson, penning, ca. 1340–54, variant med B mellem kronerne. KMK

6. Sverige, Albrecht af Meklenborg, örtug, Stockholm. KMK.

7. Sverige, Erik af Pommern, örtug, Stockholm. KMK.

8. Danmark, Erik af Pommern, pieført af formodet planlagt skilling. Den kongelige Mønt- og Medaillesamling, København.

9. Danmark, Frederik II, 1 mark klipping, 1563. Den kongelige Mønt- og Medaillesamling, København.

Historien om trekroner-våbnet oprindelse er således mere nuanceret end som så. Brugen af det har været underkastet en udvikling, der faktisk bare gør det mere interessant, men ikke egnet til at komme med entydige svar på den enes eller andens første- ret. Men århundreders brug giver trods alt en slags ret til fortsat benyt- telse af våbnet.

Krig og inflation

Men oprettelsen af Kungliga mynt- kabinetet og interessen for møn- ter med trekroner-motiv er ikke de eneste numismatiske aspekter af Den nordiske Syvårskrig. Krig koster som bekendt penge, mange penge, og ofte følger der møntforringelser i kølvan- det på krige. Den nordiske Syvårskrig er ikke nogen undtagelse. Det er vel- kendt for dette blads læsere, at der i Sverige allerede fra starten af Erik XIV's regering, altså før krigen, skete møntforringelser, og de blev bare værre under krigen, selv om de står i skyggen af hyperinflationen under Eriks efterfølger Johan III (Lagerqvist 1995, s. 147–152, 154–156, 161–164). Men det er måske mindre kendt for

et svensk publikum, at der også i Danmark var udbredt inflation under krigen, så det kunne måske være på sin plads at se lidt nærmere på det her (Wilcke 1931, s. 56–76; Wilcke 1950, s. 308–350; Hede 1978, s. 157–159).

Møntvæsenet i Danmark havde været stabilt siden Christian III's (1534–1559) møntreformer i 1541 og 1544. Disse reformer kom efter de kaotiske møntforhold under Grevens fejde 1534–1536 – borgerkrigen mellem Christian II's (1513–1523) og Christian III's tilhængere, hvor Sverige stod på sidstnævntes side. Daleren – den store stabile inter- nationalt anerkendte sølvmønt – blev fastsat til 3 mark, der hver svarede til 16 skilling à 12 penninge (Wilcke 1950, s. 259–308; Hede 1978, s. 155–156). Noget tyder imidlertid på, at udmøntninger ikke kunne dække behovet for mønt – i alt fald viser møntfund, at nordtyske småmøn- ter cirkulerede i stort tal (Poulsen 2007). Allerede i 1560, kort efter sin tronbestigelse, nedsatte Frederik II (1559–1588) lødigheden i marken og de mindre nominaler 8, 2 og 1 skilling betydeligt (Hede 9B–12). Han havde på det tidspunkt gennemført et tog- til det oprørske Ditmarsken i det vest-

lige Holsten, og forholdet til Sverige var meget anspændt, så kongen havde brug for penge. Forringelsen af mar- ken betød, at forholdet mellem daler og mark i løbet af de næste år gik fra tre til fire.

Da Den nordiske Syvårskrig brød ud i 1563, blev pengebehovet endnu større. Frederik lånte penge af sin svoger, August af Sachsen. Det dre- jede sig om guldmønter, der blev præget om til dansk guldmønt. Det skulle gå hurtigt, så de blev præget som uregelmæssige eller firkantede klippinger (Hede 1–6). Også i sølv begyndte man at mønte primitive klippinger i værdierne 2 og 1 mark (fig. 9) samt 4 og 2 skilling (fig. 10) (Hede 13–16; Märcher 2011). De var kraftigt forringede i både vægt og lødighed og blev præget i meget stort tal.¹ De senere klippinger er endnu ringere end de første, og der var stor utilfredshed med dem. Tilliden til dem var meget lille, og der måtte flere gange udstedes strenge påbud om at modtage disse mønter, men selv kongen krævede nogle gange betaling i rund mønt. Klippingene tabte hurtigt i kurs, og snart gik der 3 mark klipping på en rund mark (eller 12 mark klipping på en daler). Men formålet med ud-

10. Danmark, Frederik II,
2 skilling klipping, 1565.
Privatsamling.

11. Danmark, Frederik II, mark, 1563.
Privatsamling.

møntningen lykkedes: at skaffe penge til kongens krigsindsats. Rigets indtægter 1564–1566 var 3.194.619 daler. Heraf kom hele 890.190 daler fra Mønten, der således stod for over en fjerdedel af de samlede indtægter (Hede 1978. s. 158, note 9²)! Fra 1567 blev der ikke længere udmøntet klippinge.

Det interessante er, at de runde mønter, især mark (fig. 11) og 1-skillingen, fortsat blev præget, faktisk helt til 1576 med uændret type og uændret årstal 1563. Fra 1567 var udmøntningerne betydelige. Man formodede tidligere, at disse løbende blev forringet. Der findes faktisk en del varianter af mønterne med forskellige små tegn, der kunne være hemmelige mærker for de indviede til at skille dårlige mønter fra bedre. Imidlertid har moderne metalanalyser vist en konstant lødighed, så denne hypotese er ikke korrekt. De sene udmøntninger var således lige så gode som de tidlige fra 1563. Hvorfor så ikke bare sætte det rigtige årstal på? Sandsynligvis er årsagen, at folk efter de dårlige erfaringer med klippingene ville have været mistænksomme overfor mønter med årstal fra krigsårene. Derimod vidste de, at den ældre mønt var af bedre kvalitet. Ved at bibeholde det gamle årstal nød mønterne godt

af denne tillid – og med rette, da de, som vi lige har set, faktisk ikke var forringede.

Krig og skattenedlæggelser

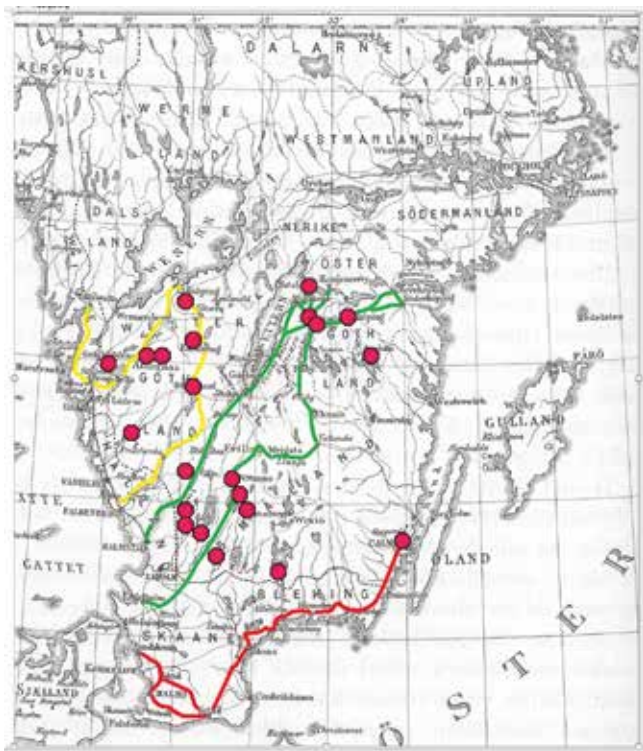
Krig er som bekendt ikke kun et spørgsmål om finansiering. Det er også rå vold. Den nordiske Syvårskrig var specielt hård ved civilbefolkningen, da en stor del af krigsførelsen bestod i togter ind i fjendeland. Således hærgede svenskerne brutalt det dengang danske Blekinge i 1564, mens danskerne havde flere togter ind i Småland samt Öster- og Västergötland. De egentlige kampe fandt især sted i det dengang norske Bohuslen, i det danske Halland samt omkring den svenske befæstning Elfsborg (ved Göteborg), der var besat af danskerne. Disse urolige forhold gik i vid udstrækning ud over befolkningen, som ofte gemte deres egen dele væk for at beskytte dem mod soldaterne. Det kan ses i møntfundene, som Valdemar Gerdin har studeret i en kandidatopsats ved Numismatiske Forskningsgruppen (Gerdin 2009), og som Kenneth Jonsson også har behandlet (Jonsson 2019, s. 175). Jeg skal ikke her gå i detaljer, men vil blot fremhæve de vigtigste af Gerdins og Jonssons resultater.

I Blekinge er der ikke færre end fire skatte med slutmønt 1564, to med slutmønt 1563 og tre med slutmønt i årene lige før. Denne tydelige kronologiske koncentration af fund kan sikkert sættes i forbindelse med det blodige svenske togt i 1564. Man kan forestille sig, at folk er blevet dræbt og derfor ikke har kunnet hente deres værdier – det gælder både for summer, som de alligevel opbevarede på sikkert sted i hverdagen i fredstid, og summer, som de i hast har gemt væk i farens stund. Fundene er dog små, kun op til 157 mønter (Gerdin 2009, s. 13). I Bohuslen er der kun fire små fund trods udbredt krigsførelse (s. 14–15). I Halland, hvor der nærmest var konstant krigsførelse, er der derimod hele 14 fund. Denne koncentration skal ganske givet knyttes til krigen (s. 16–17).

Takket være den danske feltherre Daniel Rantzaus dagbog kender vi i detaljer hans felttog i Västergötland 1566 og i Småland og Östergötland i 1567–1568. Vi kender således den vej, de danske soldater tog. Her kan vi gennem møntfundene nærmest følge Rantzaus tropper. Tolv skatte i Småland, ligeledes tolv i Västergötland og syv i Östergötland vidner om usikkerheden (Gerdin 2009, s. 16–21). Nogle af skattene har slutmønt før krigen, men det skyldes nok, som Kenneth Jonsson har foreslået, dels at udmøntninger i starten af Erik XIV's regering var begrænsede, dels at folk foretrak at gemme gamle, fuldlødige mønter fremfor de devaluerede krigsmønter (Jonsson 2019, s. 175).

Med disse strejftog i renessancens mønsthistorie ønskes Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinetet tillykke med de 450 år. Den nordiske Syvårskrig var på alle måder en forfærdelig hændelse, men med skabelsen af Myntkabinetet kom der da en smule positivt ud af det.

12. Daniel Rantzaus togtur og samtidige skattefund.
Kort fra Daniel Rantzaus dagbok, red. Gunnar Lindqvist,
Östergötlands länsmuseum, 1987, med Kenneth Jonssons tilføjelser.

Noter

¹ Dog er det bemærkelsesværdigt, at mange overleverede eksemplarer af marken og tomarken vejer markant mere end de burde, se Hede 13–14 og Märcher 2011.

² Se også Wilcke 1950, s. 348, med tal for en lidt længere periode.

Litteratur

Ahlström, Bjarne, Almer, Yngve og Hemmingsson, Bengt, *Sveriges Mynt 1521–1577*, Stockholm 1976.

Bartholdy, Nils G., ”Kroner og kors som unionssymboler”, Margrethe I, Nordens Frue og Husbond. *Kalmarunionen 600 år*, København 1996, s. 92–97.

Foglia, Gabriel og Jens Christian Moesgaard, ”Trekronervæbnet på en planlagt dansk skilling under Erik af Pommern?”, *NNUM* 2018, s. 58–60.

Gerdin, Valdemar, *Död, pest och pina! Myntskatter och Nordiska sjuårskriget*, Kandidatuppsats, Numismatiska

Forskningsgruppen, Stockholms universitet, HT 2009 (Microsoft Word - Död pest och pina!_Klar (su.se)).

Hede, Holger, *Danmarks og Norges mønter 1541 1814 1977*, 3. udgave, København 1978.

Heijne, Cecilia von, ”Three Crowns – Coin motive and (trans-)national symbol”, *Small Things – Wide Horizons. Studies in honour of Birgitta Hårdh*, Oxford, 2015, s. 69–74.

Jensen, Jørgen Steen, ”Trekroner-mønten og skattefundet fra Algade, Nykøbing Sjælland – en reaktion på mordet på Erik Glipping?” *Fra Holbæk Amt 1998/99*, s. 73–76.

Jonsson, Kenneth, ”Skatten från Syslomansgården i Uppsala 1775 och myntcirkulationen under Gustav Vasa”, *Samlad Glädje 2019*, Uppsala 2019, s. 167–177.

LLt = Lagerqvist, Lars O., *Svenska mynt under vikingatid och medeltid*, Stockholm 1970.

Lagerqvist, Lars O., ”Kring trekronorsvapnet på svenska 1300-talsmynt”, *Hikuin* 11, 1985, s. 261–266.

— ”Äldre Vasatid”, *Myntningen i Sverige 995–1995 (Numismatiska Meddelanden XL)*, Stockholm 1995, s. 125–180.

Leimus, Ivar, ”Dannebrog and the history of the three lions in Estonia”, *Dannebrog 800. The Story of Denmark and Estonia*, Tallinn 2019, s. 54–57.

Mansfeld-Büllner, H. V., *Afbildninger af samtlige hidtil kjendte Danske Mønter fra Tidsrummet 1241–1377*, København 1887.

Moesgaard, Jens Christian, ”1819 – enden på efterspillet om den norske løve”, *NNUM* 2019, s. 120–121.

Märcher, Michael, ”1 mark klipping 1563 i Den kgl. Mønt- og Medaillesamling”, *NNUM* 2011, s. 17–20.

— ”De 12 eksemplarer af speciedaler 1572 i Den kgl. Mønt- og Medaillesamling”, *NNUM* 2017, s. 85–88.

Märcher, Michael og Aagaard, Sven, ”Frederik II's speciedaler 1572 – udmøntning, baggrund og formål”, *NNUM* 2017, s. 69–83.

NNUM = *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*.

Poulsen, Thomas Guntzelnick, *Danmarks møntcirkulation i anden halvdel af 1500-tallet. Om betydningen af nordtyske mønter*, *NNUM* 2007, s. 77–84.

Wilcke, Julius, *Daler, Mark og Kroner 1481–1914*, København 1931.

— *Renæssancens Mønt- og Pengeforhold 1481–1588*, København 1950.

Willers, Uno, ”Myntsamlende i samband med trekronorstvisten”, *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1937, s. 101–105.

Wiséhn; Ian ”The Royal Coin Cabinet in Stockholm – an old collection in a modern society”, *The Great Numismatic Collections of the Baltic*, Sankt-Petersborg, 2005, s. 22–35.

FOTO:

FIG. 1: SØREN GREVE/NM.

FIG. 2–3: KENNETH JONSSON.

FIG. 5–7: JONAS RUNDBERG/KMK.

FIG. 8: VICTOR BIZOEV/NM.

FIG. 9: MARIA LOUISE STORM SVENDSEN/NM.

FIG. 10–11: JENS CHRISTIAN MOESGAARD.

KRIG OCH NUMISMATIK

Av Jan-Olof Björk

I skrivande stund har det besinningslösa kriget i Ukraina pågått i snart två månader. Inget tyder i nuläget på att Rysslands aggression mot brödrafolket i söder blir kortvarig – snarare tvärt om. Från snart sagt alla håll och kanter kommer bistånd i form av krigsmateriel, ekonomiska bidrag med mera. Även privatpersoner och företag engagerar sig i sällan skådad omfattning. Insamlingar av sjukvårdsmateriel och diverse förnödenheter transporteras i fordon till ukrainska gränsen där allt överlämnas som gåvor till det ukrainska folket.

Det ukrainska folkets tapperhet och omvärldens humanism och givmildhet mitt i krigets inferno får artikelförfattaren att erinra sig ett annat krig som heroiskt utkämpades i vårt absoluta närområde – finska vinterkriget som rasade 1939–1940. Det båda krigen uppvisar kusliga likheter. De startades av Ryssland, eller det forna Sovjetunionen. Anfällsmålen var i båda fallen betydligt mindre grannländer och som på papperet borde ha varit en enkel match att kuva för den militära stormakten.

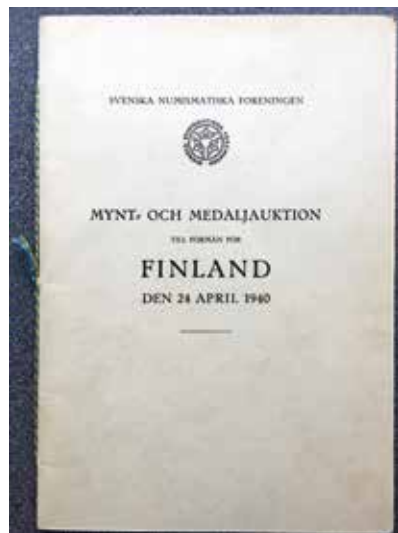
Omvärlden och i synnerhet Sverige bistod Finland på liknande sätt som vi i dag hjälper Ukraina. Finska vinterkriget engagerade stora delar av det svenska civilsamhället. Slagord som *”Finlands sak är vår”*¹ användes flitigt av den så kallade Finlandskommittén. Kommittén var en paraplyorganisation för civilsamhällets arbete för Finlands sak. Sverige bistod den unga nationen Finland² på många sätt, bland annat genom att skapa

fadderhem åt evakuerade finländska barn, skicka 9500 svenska frivilliga som deltog i vinterkriget. Vidare kan nämnas den särskilt uppsatta Svenska frivilligflottiljen i Finland med tolv jaktplan och fyra bombplan som deltog i strid med finska nationalitetsbeteckningar från januari 1940. Dessa kom från det svenska flygvapnet och de tolv jaktplanen var en tredjedel av den svenska jaktplansflottan!³

Men också Svenska Numismatiska Föreningen drog sitt strå till stacken. I april 1940 anordnade föreningen nämligen en auktion enligt tryckt katalog med titeln *Mynt- och medaljauktion till förmån för Finland*. Av titelsidan framgår att auktionen var planerad att genomföras den 24 april men blev uppskjuten till hösten samma år. *Bild 1*.

Den 3 oktober genomfördes evenemanget i Statens Historiska Museums (SHM) nya föreläsningssal i Stockholm.⁴ Det var för övrigt första gången salen användes och passande nog i detta ädla syfte. Ingen mindre än föreståndaren för Kungliga Myntkabinettet, tillika Svenska Numismatiska Föreningens ordförande, Bengt Thordeman⁵ (1893–1990) höll ett kort anförande innan auktionen startade. Lyckligtvis finns hans med blyerts handskrivna manus bevarat.⁶ *Bild 2*. Det kan kanske finnas intresse hos denna tidskrifts läsare att ta del av ett citat ur manuset. Thordeman inledde biståndsarrangemanget med orden:

”Innan vi börjar auktionen vill jag gärna använda detta tillfälle att rikta ett varmt tack från Sv. Num. För. till

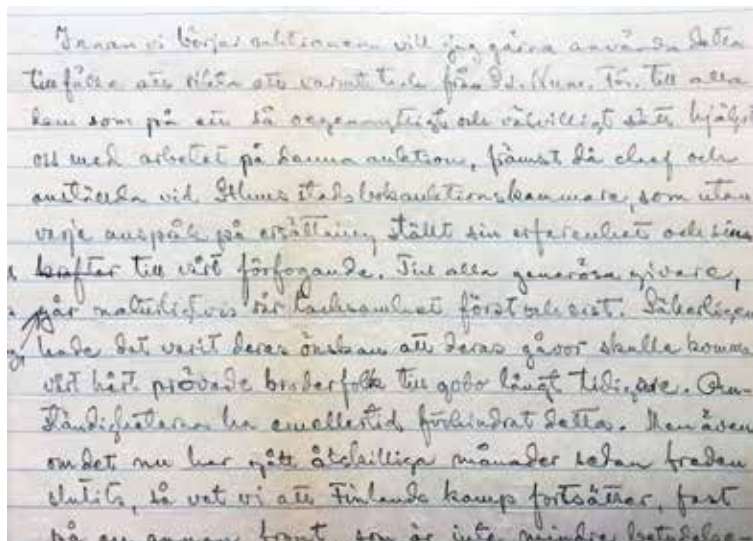
1. Omslaget till den så kallade Finlandsauktionen som genomfördes den 3 oktober 1940 (Sic!). Notera det vackert blågula snöret varmed den interfolierade katalogen är bunden!

alla dem som på ett så oegennyttigt och välvilligt sätt hjälpt oss med arbetet på denna auktion, främst då chef och anställda vid Sthlms stads bokauktionskammare, som utan varje anspråk på ersättning ställt sin erfarenhet och sin fritid till vårt förfogande. Till alla generösa givare, som bidragit till att göra denna auktion till ett numismatiskt evenemang, går naturligtvis vår tacksamhet först och sist. Säkerligen hade det varit deras önskan att deras gåvor skulle komma vårt hjärt prövade broderfolk till godo långt tidigare. Omständigheterna ha emellertid förhindrat detta. Men även om det nu har gått åtskilliga månader sedan freden slutits, så vet vi att Finlands kamp

fortsätter, fast på en annan front, som är inte mindre betydelsefull. Det är det väldiga återuppbyggnadsarbetet i materiellt och andligt hänseende. Vi har den lyckan att här i kväll kunna ge våra finska bröder ett handtag i detta arbete, ett handtag som – om ock ringa – dock är välbehövligt och välkommet. Varje öre som här i kväll betalas går till återuppbyggnandet av under kriget förstörda barnhem i Finland.”

Manuset låg tillsammans med ett korrektur i den interfolierade auktionskatalogen.⁷ Korrekturet, som avser en artikel med rubriken *Finlandsauktionen*, kom i tryck i Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad samma år.⁸ Såväl auktionskatalog som korrektur och manus har tillhört Bengt Thordeman.⁹ I katalogen har Thordeman under auktionen, som alltså genomfördes den 3 oktober 1940, noterat uppnådda priser och på de blanka interfolierade sidorna har han gjort en hel del spännande anteckningar och kommentarer. På den första blanka sidan finner vi en prydlig notering om att *”Guldsmedsbolaget ger 4,75 per gram guld.”* – apropå de många på auktionen utbudna medaljerna i denna metall! Bland Thordemans anteckningar kan nämnas den avseende medaljen under nr 44 i katalogen: *”Strandman, Emil. Gj. i endast 3 ex., varav ett i S. och två i Br. – RRR. – Brons. – 01”*. Det rör sig alltså om en sällsynt Gjuten medalj som förekommer i Silver och Brons. Vid denna medalj har Thordeman antecknat följande: *”Enligt Strandmans brev 24.2.40 finnas nu 2 ex. i S och 6 i Br. (S: änkan, konstnären; Br. barnen 3 st., K. Mkb, Wahlstedt.)”* Klubbatt pris 22 kronor.

Den i citatet omnämnde Wahlstedt avser fältläkaren och föreningens före ordförande Axel Wahlstedt (1867–1943). Wahlstedts numismatiska intresse omfattade många områden. Ett som låg honom särskilt varmt om hjärtat var de enskilda personernas medaljer. Dessa såväl samlade han som bedrev amatörforskning kring. Forskarmödorna utmynnade i ett fortfarande aktuellt referensverk.¹⁰ Wahlstedts enskilda medaljer sål-

2. Inledningen i Bengt Thordemans handskrivna manus till sitt anförande före auktionen.

des på en av Svenska Numismatiska Föreningens auktioner,¹¹ medan större delen av hans stora myntsamling köptes av J. Pedersen i Borås.¹² Så sent som drygt sjuttio år efter Wahlstedts fränfalle sålde Misab islamiska mynt¹³ ur hans samlingar!

Åter till Finlands-auktionen som omfattade 168 nummer medaljer och belöningsmedaljer. Vissa utrop avsåg dock flera objekt, till exempel nr 168 som innehöll inte mindre än 61 medaljer. Här har Thordeman alltså rättat katalogens uppgift om *”50 st.”* Utropet beskrivs som en *”Samling svenska medaljer representerande praktiskt taget samtliga svenska medaljkonstnärer, verksamma efter 1850.”* Därefter anges vilka konstnärers alster som förekommer i lotten. Lotten blev uppskattad och såldes för 165 kronor. Medaljavdelningen innehåller inte mindre än 16 stycken av guld. Den 166,65 gram tunga och i guld präglade J. Letterstedt-medaljen, utrop nr 26 i katalogen, blev auktionens mest kostsamma objekt. Den klubbades för 791 kronor. Därefter kom nr 64. En Johan III-medalj med kedja som ropades in av en privatperson för 500 kronor, i strid med Kungl. Myntkabinettet.

I katalogen beskrivs medaljen (Hild. 16) på följande sätt:

”Samtida ehuru grov eftergjutning, som delvis korrumperat inskr. I slät kantram med tre ornerade knoppar och ögla, vari ring med vacker kedja från tiden, omkr. 140 cm lång. I detta skick med tillhörande kedja utdelad på 1500- och 1600-talet [medaljer], som nådevedermålen av furstliga personer. Kompletta äro de nu ytterligt sällsynta.”

Bland de svenska mynten som utbjöds lyser dock rariteterna med sin frånvaro. Högst pris fick en drottning Kristinas ¼-riksdaler 1646 med sina 55 kronor. Värt att nämna är att bland lotterna utbjöds ett dylikt med cirka 200 olika mynt från Pfalziska dynastins tid (1654–1720) varav 130 stycken av silver med *”inväxlingsvärde omkring 55 kr”*. Klubbatt pris blev 230 kronor. Att man slagit samman många medaljer och mynt i stora poster förklaras med *”att möjligheten till förvärv på en gång av ett flertal goda nummer skulle ge en mindre vanlig chans åt nybörjaren inom området att lägga en grund för samlande. Flera av de här avsedda numren äro f.ö. av den art att även den som ej annars samlar mynt och medaljer kan ha stor glädje av att förvärva dem.”*

Katalogens sista fyrtio nummer avser numismatisk litteratur. De flesta utgjordes av dåförtiden modern litteratur. B.E. Hildebrands *Minnespenningar öfver enskilda svenska män och kvinnor*¹⁴ var med tryckåret 1860 den äldsta. Detta är dock en sanning med modifikation. Thordeman har nämligen för hand noterat fyra extra utrop, nämligen nr 290–293. Som första extranummer såldes J. Gillbergs och M.R. Helands lika välkända som sällsynta planschverk, *Skådepenningar öfver de förnämsta händelser som tillhöra konung Gustaf III:s historia*,¹⁵ utgivet först 1858, för det facila priset av 25 kronor.

Totalt inbringade *Mynt- och medaljauktionen till förmån för Finland* över 11 000 kronor.¹⁶

FOTO: FÖRFATTAREN.

Noter

¹ Motot ”Finlands sak är vår” har sitt ursprung i journalisterna Olof Lagercrantz och Karl-Gustaf Hildebrands bok med samma titel. Den publicerades i december 1939 och blev snabbt en storsäljare.

² Finlands parlament Lantdagen antog självständighetsförklaringen den 6 december 1917, dvs kort efter den ryska revolutionen startade, och skickade omedelbart en begäran om erkännande av sin självständighet till Sverige, Norge, Danmark, Tyskland, Frankrike och Storbritannien.

³ https://sv.wikipedia.org/wiki/Vinterkriget_och_avsnittet_”Hjälp_från_Sverige”.

⁴ NNUM 1940, nr 10, sid. 175 ff.

⁵ Thordeman, blev filosofie doktor 1921, var docent i konsthistoria med medeltidsarkeologi i Uppsala 1920–26, amanuens vid Statens historiska museum 1924–33, förste antikvarie och föreståndare för Kungliga Myntkabinettet 1933–46, för medeltidsavdelningen 1946–52 samt riksantikvarie och chef för Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museum 1952–60. Parallellt med chefskapet på KMK var han också ordförande i SNF åren 1936–47.

⁶ Ulrika Bornestaf, Kungl. Myntkabinettet, har varit behjälplig med handskriftsprov för att bekräfta att Bengt Thordeman skrivit manuset. Artikelförfattaren tackar för den värdefulla hjälpen.

⁷ Artikelförfattaren ropade in den tryfferade auktionskatalogen på Tradera för ett tiotal år sedan. Säljaren hade själv ropat in det på en publik auktion på Gotland.

⁸ NNUM 1940, nr 10, sid.175 ff.

⁹ Se not 6.

¹⁰ Minnespenningar över enskilda män och kvinnor, andra och tredje följden. NM XXIV och XXIX, Stockholm 1925 resp. 1937.

¹¹ SNF auktion 23 och 24 november samt 7 december 1942. Samlingen omfattade ca 900 nr.

¹² Förordet i F:a Konst-Antikviteter-Kuriosa, Myntkatalog I och II, 1943.

¹³ Misab auktion 23 år 2017, nr 272–541.

¹⁴ Hesse 0948.

¹⁵ Hesse 0437. Redaktör G.J. Adlerbeth, Företal och register B.E. Hildebrand.

¹⁶ Motsvarande 285 000 kronor i dag. Källa: www.ekonomifakta.se

NÄTNYTT

Bank Note of the Year

Bank Note of the Year Award 2021 har av The International Bank Note Society (IBNS) tilldelats Banco de Mexico.

Se mer här:

www.theibns.org/bnoy2021

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Värderar, köper och säljer mynt, ordnar, medaljer, aktiebrev, sedlar, äldre handlingar m.m.

www.strandbergsmynt.se
info@aktiesamlaren.se

Hantverkargatan 36
11221 Stockholm
Tel. 08 – 611 01 10

Everlovsskatten hålls samman

GENOM FÖRENADE KRAFTER har Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning och Sven Svenssons stiftelse för numismatik ombesörjt att det vikingatida depåfyndet kallat Everlovsskatten kommer att hållas samman.

Stiftelsernas beslut att förvärva fyndet är en extraordinär händelse, grundad i ändamålet att stödja numismatisk forskning. Fyndets betydelse har lyfts fram av forskare och museitjänstemän, anställda inom akademi och kulturavsnitt, samt av privatpersoner. Det har också uppmärksammats i ett stort antal dagstidningar och av Sveriges Radio. Förvärvet innebär att fyndet kommer vara en del av Sveriges och Nordens gemensamma kulturarv. Det kommer också kunna hållas tillgängligt för forskare och en intresserad allmänhet, nu och i framtiden.

Varje vikingatida depåfynd är unikt och bidrar till kunskaperna om en period i vår historia som till största delen är skriftlös. Just Everlovsskatten vittnar om kontakter med centrala delar av Europa och uppvisar en ovanlig kombination av sydtyska och italienska mynt. Det finns också ett stort antal skandinaviska mynt från ett tidigt skede av myntningen i Lund. Nya vetenskapliga analysmetoder skapar kontinuerligt möjligheter till ny forskning. Detta håller de vikingatida skattfynden ständigt aktuella.

Everlovsskatten kommer i en snar framtid att ställas ut på Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet, samt digitaliseras så att fotografier och information blir allmänt tillgängliga. Fyndet kommer att förvaltas av Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet.

Jan-Olof Björk, f.d. ordförande Sven Svenssons stiftelse för numismatik

Lena Gerholm, ordförande Gunnar Ekströms stiftelse för numismatik

Cecilia von Heijne, museichef Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet

Tillägg till artiklar om Elias Brenner och Nils Keder i *HOLMIA LITERATA* 1701 och 1707

I SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT nr 1 och 2 år 2022 publicerade jag artiklar som visade vad samtiden visste om Elias Brenners och Nils Keders vetenskapliga insatser och verk. De presenterades i *Holmia Literata* 1701 och 1707.

I den första artikeln skrev jag att dessa bibliografier var några av de tidigaste svenska bibliografierna. Den allra första egentliga bibliografin om svenska litterära verk skrevs dock av Johannes Schefferus (1621–1679), professor i Uppsala härstammande från Strassburg. Bibliografin publicerades postumt 1680. Den bär titeln *Svecia literata seu de scriptis & scriptoribus gentis Sveciae. Opus postumum. Holmiae 1680* (= Det lärda Sverige eller Om det svenska folkets skrifter och författare. Postumt verk (alt. Postum utgåva). Stockholm, 1680.

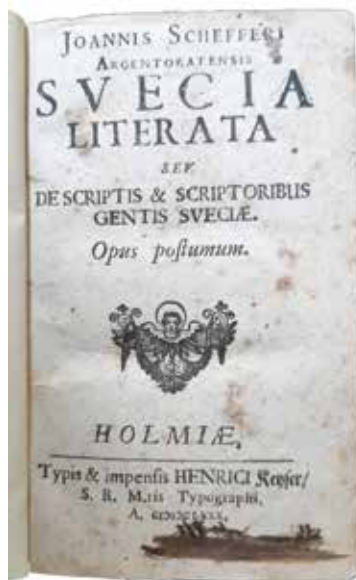
På sidan 323 i denna bok nämns Elias Brenner:

”Elias Brenner Ostrobothniensis, monumenta antiqua per Magnum Ducatum Finlandiae in templis arcibusq; passim reperta & singulari per ipsum cura investigata propria manu depinxit An. 1671 & 72. quae Collegio Antiquitatum obtulit. Liber servatur nunc in Archivo Regio.”

Översättning till svenska lyder:

”Elias Brenner, österbottning, målade själv de gamla monument, som han funnit i kyrkor och slott överallt i Storhertigdömet Finland, och som han med enastående noggrannhet undersökt år 1671 och 1672 och vilka han överlämnat till Antikvitetsarkivet. Boken finns nu Kungliga Antikvitetsarkivet.”

Detta torde var det tidigaste publicerade vittnesbördet om Brenners vetenskapliga verksamhet. Han var 33 år då Schefferus verk gavs ut.

Titelblad Johannes Schefferus, *Svecia Literata* 1680.

FOTO: TORBJÖRN SUNDQUIST.

Nils Keder är inte upptagen i Schefferus bok. Keder var endast 21 år gammal då boken kom ut och hade ännu inte gjort sig ett namn inom kulturfären.

För översättning av de latinska texterna tackas varmt Harald Nilsson.

Torbjörn Sundquist

HOLMASTO MYNTHANDEL

MYNT, SEDLAR, MEDALJER,
MILITARIA M.M.

Vårens auktioner
se: www.holmasto.com

Alexandersgatan 50
00100 Helsingfors, Finland
+358 9 666 500
holmasto@holmasto.com
www.holmasto.com

NUMISMATISKA FÖRENINGAR I SNF

Alingsås Numismatiska Förening
Edshultsvägen 20
441 96 Alingsås

Falu-Borlänge Myntklubb
www.fb-myntklubb.se

Göteborgs Numismatiska Förening
www.gnfinfo.se

Kalmar Myntklubb
www.kalmarmyntklubb.se

Katrineholm Flen Vingåker
Myntklubb
www.kfvmynt.se

Myntklubben Skilling Banco
www.mksb.se

Nola Myntklubb, Örnköldsvik
www.infoom.se/nolamyntklubb

Norrköpings Myntklubb
www.norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska Föreningen i
Hälsleholm
www.myntforeningen.se

Numismatiska klubben i Uppsala
www.nku.nu

Nässjö myntklubb
n.mynt.se

Samlarklubben Numis
www.numisskelleftea.se

Sigtuna Myntklubb
www.sigtunamyntklubb.dinstudio.se

Stockholms Myntklubb
www.stockholmsmyntklubb.se

Svenska Pollettföreningen
www.pollett.se

Sävsjö Myntklubb
Parallellgatan 19
576 33 Sävsjö

Södra Dalarnas Myntklubb
medlem.spray.se/sdmyntklubb

Vetlanda Numismatiska Förening
Ölandsgratan 7
574 37 Vetlanda

Villstadortens Myntklubb
Hedvägen 4
314 33 Hyltebruk

Westerbergslagens Myntklubb
Flatenbergsvägen 4
777 34 Smedjebacken

Vill er lokala myntklubb bli medlem?
Endast 200 kr i medlemsavgift.

Ändringar och tillägg?
Kontakta: info@numismatik.se

Hans Carlssons numismatiska minnen

Del 3 – Ask med mynt från Fardume

Av Hans Carlsson & Bo Gunnarsson

FÖRRA DELEN AV Hans Carlssons "numismatiska minnen" handlade om ett arabiskt mynt som såldes på, *Classical Numismatic Group* (CNG) "Electronic Auction 459" i januari 2020 med proveniensen Rute, Gotland. På samma auktion fanns ytterligare några mynt från Hans samling som jag fann intressanta. I de här fallen hade mynten proveniensen: *Reportedly ex 1917 Fardume, Rute, Gotland Hoard*.¹

Fyndet i Fardume gjordes i samband med dräneringsarbete 1917. Under en stor, ytligt liggande sten hittades en mindre skatt som varit förvarad i en lerkruka. Fyndet, som innehöll bitsilver och mer än 302 mynt, skingrades delvis.² Exakt hur många mynt som fanns i fyndet är därför okänt men av berättelsen nedan kan man förstå att det var fler än något enstaka mynt som arbetarna tog hand om.

Ett av mynten som såldes på CNG auktion, lot 586, var beskrivet:

"GERMANY, *Uncertain. 11th century. AR Pfennig (18mm, 1.20 g, 4h). Crowned bust of king(?) facing / Draped bust facing. Toned, areas of flat strike.*"

Trots att myntet är svagt präglat, där endast delar av åt- och framsidans bilder framgår, visar det sig vara mycket intressant.

I en studie som jag publicerade i Numismatiska Forskningsgruppens nättidning *Myntstudier*³ 2020:1 med rubriken: "En tysk myntgrupp med bysantinsk-arabiska förebilder och en förbisedd 'Typ 7'" har det gått att knyta till en märklig grupp av mynt publicerad av Hatz & Linder Welin (1968)⁴ i artikeln "*Deutsche*

Det ovanliga myntet från Fardume (förstorat 1,5 ggr).

FOTO: BO GUNNARSSON.

Münzen des 11. Jahrhunderts nach Byzantinisch-Arabischem Vorbild in den Schwedischen Funden der Wikingerzeit". Endast fyra exemplar av mynttypen är hittills kända varav två enbart från arkivaliska uppgifter.

Nu till Hans Carlssons berättelse med anknytning till fyndet i Fardume.

B.G.

NÄR JAG STOLT visade min Far mina "Ethelredare" gav han mig en ask med några gamla mynt. Min Far var från Småland och kom till Gotland som värnpliktig soldat under Första Världskriget. Under en stor del av inkallelsen tjänstgjorde han som vakt på tyska minkryssaren "Albatross", som låg internerad till ankars i Färösund. Där lärde han känna Per Fredrik Stengård, som ägde flera "handelsbodrar" på norra Gotland. Far blev föreståndare för den i Valleviken, där man just byggt en cementfabrik. Man byggde också en väg från fabriken upp till stenbrottet på Fardumeberget.

Arbetarna hittade där en skatt från vikingatiden. Den togs om hand av Fornsalens folk från Visby. Men några slantar hade nog hamnat vid sidan av, för Far berättade att några

arbetare, som funnit skatten och hade svårigheter med att betala sina inköp erbjöd Far att köpa några slantar, vilket han gjorde. Han visade mynten för sin chef, som frågade om han kunde få några. Pappa sade att han fick ta vad han ville och de, som blev kvar, låg i asken han givit mig. Var där inga med porträtt frågade jag. Jo, sade Far, alla som chefen valde ut. Kvar i asken var några "Otto/Adelheid" och Kölnermynt, inte så värst spännande, tyckte jag.

Men tiden går och silvermynten, som såg dagens ljus 1917 gick i arv till sonsonen med familj, som var goda vänner med min familj. Han var en ivrig samlare inte bara av mynt, men också annat. Jag introducerade Kenneth till honom, så mynten har blivit "bokförda". Tyvärr gick han bort vid unga år. Några år senare berättade hans maka att hon hade besvär med att få sålt hans samlingar och då erbjöd jag att köpa mynten från Fardume.

Så fem mynt från Knut den store kom tillbaka till Carlssons igen efter 100 års frånvaro.

H.C.

Brewton, Ælfhelm (Hild⁵ 104).
0,92 g, 18 mm.

Cambridge, Ornst (Hild -).
0,98 g, 19 mm.

Huntingdon, Godleof (Hild 1249).
1,00 g, 18 mm.

York, Ketill (Hild 503/504).
0,97 g, 19 mm.

London, Ælfgar (Hild 1871).
0,99 g, 18 mm.

De fem mynten från Knut den store med proveniens från Fardume 1917. Skala cirka 1:1.

FOTO: VICTORIA CARLSSON.

Noter

¹ Lot 577, 581, 586, samt tre mynt ur lot 661.

² Stenberger, M. 1947. Die Schatzfunde Gotlands der Wikingerzeit II, Fundbeschreibung und Tafeln. Lund: Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, s. 179, fynd 444.

³ <https://www.archaeology.su.se/numismatiska-forskningsgruppen/nfgs-publikationer/tidskriften-myntstudier>

⁴ Hatz, V. & Linder Welin, U.S. 1968. Deutsche Münzen des 11. Jahrhunderts nach Byzantinisch-Arabischem Vorbild in den Schwedischen Funden der Wikingerzeit. i: N. L. Rasmusson & B. Malmer, red. *Commentationes de Nummis Saeculorum IX-XI, in Suecia Repertis. II*. Stockholm:, ss. 1-38, Tafel I-IV.

⁵ Hild = Hildebrand, B. E. 1881. *Anglosachsiska mynt i Svenska Kongliga Myntkabinettet funna i Sveriges jord*. Stockholm.

PENGAR I FOLKMUN

Svordom i lönndom

Daler

Efter myntrealisationen 1776/77 – då den gamla mynträknningen slopades – blev daler en folklig benämning på den lägsta silvermyntsvalören $\frac{1}{24}$ riksdaler. Daler är ofta också synonymt med pengar överhuvudtaget. Men vad vi kanske inte visste är att daler också använts som svordom.

Ordet ingår i Clas Livijns (1781–1844) *Riddar S:t Jöran* – skriven på 1820-talet – som inlindade svordomar: "Hvad skock tunnor ... tusen daler!", "Hvad Dalern i våld!", "Jag ger mig Dalern på" och "Tag mig Dalern!". Det sistnämnda uttrycket är belagt redan 1766 genom språk-

forskaren Johan Ihre (1707–1780). Liknande svordomar förekommer fortsättningsvis även under 1800- och 1900-talen.

Daler i sammanhanget torde väl vara en omskrivning för Djävulen, som man inte borde nämna vid dess rätta namn. Numera säger vi exempelvis 'Jag ger mig fan på' och 'Ta mig fan' utan att förskräckas nämnvärt.

Fansedlar

För att betala lön och leveranser till armén under svensk-ryska kriget 1788–1790 gav Kungl. Generalkrigskommissariatet i Finland ut små sedlar i valörerna 2 riksdaler och 8 skilling specie. Kammarrevisionsrådet Per Georg Fahnehjelm stämpade sedlarna med sin namnteckning. Sedlarna kallades allmänt 'fahnehjelmare' men också öknamnet *fansedlar* användes, om än möjligen först efter att de inte längre utgavs.

Fanpenningar däremot ska ha varit ett inte alltför kärt slanguttryck för småslantar.

RADANNONSER

SNF-medlemmar erbjuds gratis annons i SNT med högst tre rader att köpa, sälja eller byta samlarobjekt.

Kontakta:
info@numismatik

MGL

Georgia Galani: Imprints of Roman imperialism. Bronze coinages in the Republican eastern provinces.

2022.

308 sidor, 25 bildplanscher

ISBN 978-91-7911-722-1

ISBN 978-91-7911-723-8

Ny avhandling

MYNTNINGEN I DE romerska provinserna har under de senaste årtiondena tilldragit sig ett allt större intresse. Mynten i de grekiska områden som romarna erövrar under de två sista århundradena f.Kr har dock inte tilldragit sig lika mycket intresse som de kanske borde få. För Roms erövring av Grekland är ju central för förståelsen av romarrikets utveckling.

Den romerska republiken inleder som bekant cirka 200 f.Kr en erövringsfas som leder till att Rom lägger under sig en lång rad områden framför allt i öster och skapar provinser. Allt större interna spänningar inom republiken leder dock till interna stridigheter och till slut till inbördeskrig. Detta avslutas när Octavianus blir Augustus, den förste kejsaren – över ett romerskt imperium, som här någonstans har uppstått. Men hur växer det alltså fram? Strängt taget skapas ju imperiet redan när republiken annekterar sina första provinser; även republiken bör under dess sista århundrade kunna betraktas som ett imperium. Ändå tycks den här distinktionen mellan republik och imperium vara djupt rotad både i forskning och populärvetenskap.

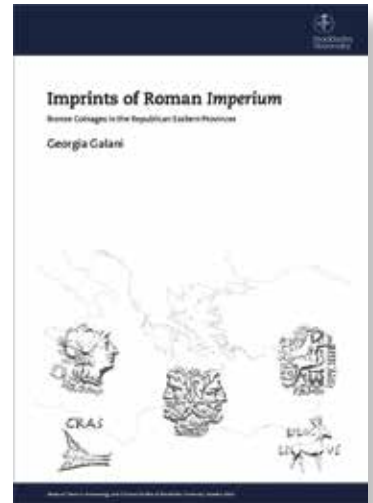
Den här svärfångade övergången är ämnet för en ny avhandling i Antikens Kultur och Samhällsliv som lades fram vid Stockholms universitet i vintras av Georgia Galani. I avhandlingen närmar sig Galani problemet från en oprövad vinkel: de bronsmynt som präglades i de nyligen erövrade grekiska provinserna under republi-

kansk tid. Dessa har inte studerats nämnvärt förrän nu, delvis helt enkelt för att materialet är stort, utspritt och föga spektakulärt. Ämnet är just hur den romerska närvaron och de grekiska samhällena anpassning till den främmande överheten kan studeras genom mynten.

Galani har genomfört ett mycket ambitiöst arbete med att analysera bronsmynt och har sammanställt en katalog med så många som 750 (!) mynttyper från republikens provinser. Galani noterar flera karakteristika som visar på den främmande överheten. Det tydligaste romerska avtrycket är porträtt av till exempel romerska gudomligheter (såsom Janus eller dioskurena) eller historiska personer (såsom Caesar, Markus Antonius och Octavianus) på mynten; det förekommer även bilder som visar romerskt inflytande, till exempel gudabilder med romerskt influerade utseenden eller attribut. Här är det dock viktigt att hålla i minnet att inflytandet går åt båda håll, det är inte ovanligt att samtida romerska mynt är influerade av romerska förlagor.

Andra exempel på hur myntningen i provinserna anpassas till de främmande herrarna är att mynt förses med inskrifter, något som var mer ovanligt tidigare på grekiska mynt men däremot mer vanligt på romerska mynt. Mest intressant är dock kanske Galanis resultat i fråga om metrologi, det vill säga vilka vikter och valörer som används: här kan man nämligen se hur bronsmynten långsamt men säkert anpassas för att vara mer enhetliga.

Det är dock påfallande hur stora de regionala variationerna är och det kan förklaras med de olika provinsernas tidigare historia. Provinsen Makedonien exempelvis var ju tidigare ett hellenistiskt kungadöme med en centraliserad myntprägling som romarna i princip bara övertog. I till exempel Syrien åtnjöt de olika städerna sedan tidigare en större autonomi

i fråga om myntning vilket också märks under romersk tid.

Sammanfattningsvis kommer Galani fram till att ”Rom hade ett imperium innan det fanns en kejsare”; med sin avhandling tillför hon ett nytt perspektiv på detta imperiums framväxt.

Avhandlingen finns tillgänglig från SU och är även digitalt publicerad, se här:

su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1615400/FULLTEXT01.pdf

Ragnar Hedlund

PERSONALIA

Konstakademiens pris till Kerstin Östberg

Konstakademiens Prisenämnd har beslutat att ge pris ur Erik Lindbergs fond för främjande av svensk medaljkonst till gravören Kerstin Östberg.

Priset delades ut vid Konstakademiens Högtidsdag som i år ägde rum den 6 maj på Moderna Museet. SNT och läsekretsen gratulerar!

UN

Bengt Jonshult och Par Bricole

FÖR VÅRENS SISTA FÖREDRAG gästades Svenska Numismatiska Föreningen av Bengt Gustaf Jonshult som berättade om *Par Bricole – ett medalj-utgivande ordenssällskap av rang*.

I stället för bilder till föredraget hade Bengt lånat med sig ett antal medaljer från Par Bricole i Bellmanhuset på Urvädersgränd 3 i Stockholm att visa upp för deltagarna. Ett initiativ som förstås var särskilt uppskattat.

Sällskapet Par Bricole instiftades på Södra Stadshuset i Stockholm år 1779 – "under ordenslivets gyllene tidsålder" som Jonshult skriver i sin bok (2020) – och har givit ut mer än fyrahundra medaljer, jubileums-tecken samt utmärkelser. I boken presenteras ett urval av dessa och under föredraget förevisades några av dem, bland annat den som visas här intill skapad 2008 till minne av förvärvet av Bellmanhuset 1938.

Sällskapet har mer än femtusen medlemmar med moderloget i Stockholm (Bellmanhuset), Göta Par Bricole i Göteborg och loger i flera andra städer.

Bland namn på medlemmar och andra med anknytning till Sällskapet som särskilt vi numismatiker känner till kan nämnas storsamlarna från 1700- och 1800-talen Carl Ernst Oldenburg och Daniel Georg Nescher, båda sällskapets stormästare 1812 respektive 1813 till 1820. Mynt- och medaljgravören Lea Ahlborn har utfört ett par medaljer liksom skulptören Léo Holmgren. Tore Strindberg är den oftast nämnde i Jonshults bok som den som stod bakom ett flertal medaljer för Sällskapets räkning.

För dem som missade det fint och ledigt hållna föredraget med medaljvisning kommer nog en ny chans. SNF med vår klubbmästare Ronny Jansson i spetsen planerar ett besök i Bellmanhuset för våra medlemmar.

Bengt Jonshult visar upp en medalj under föredraget den 4 maj 2022 i SNF:s bibliotek.

FOTO: ULF LANNBY.

En av de medaljer som visades upp var denna med Bellmanhuset på Urvädersgränd. Den gavs ut av Sällskapet Par Bricole år 2008. Diameter ca 46 mm. Guld med emalj.

FOTO: ULF LANNBY.

Där kan vi återigen få möta Bengt Gustaf Jonshult för att få se själva huset där Bellman bodde några år i början av 1770-talet samt Sällskapet Par Bricoles samling av medaljer, plaketter och annat.

Jonshult har givit ut ett flertal böcker om bland annat medaljer; *Bellmansmedaljer, medaljonger och märken* (2016), se SNT 2017:2, *Kungl. Patriotiska Sällskapets medaljer och hedersbelöningar* (2019), se SNT 2021:1, samt *Sällskapet Par Bricoles*

Bengt Gustaf Jonshult: *Sällskapets Par Bricoles belöningar*. 2020. 238 sidor, illustrerad. ISBN 978-91-519-4094-6.

belöningar (2020), *Bellmanhuset & Par Bricole* (2021).

MGL

Sällskapet Par Bricoles
hemsida är:

<https://parbricole.se/>

Stockholms Universitet udbyder on-line Numismatikkursus

DE SIDSTE TO år har Numismatiske Forskningsgruppen ved Stockholms Universitet, udbudt kurset ”Mynt som arkeologisk og historisk källa”. Vi har fået en del henvendelser fra interesserede over hele Sverige, der var forhindret i at deltage, da undervisningen fandt sted i Stockholm. Derfor har vi besluttet at udbyde kurset on-line i år for at give flere mulighed – måske også fra vore nordiske nabolande? – for at deltage.

Kurset finder sted om mandagen kl. 18–20 fra november til januar. Kurset er i første omgang rettet til studenter på grundniveau, men er i øvrigt åbent for alle.

Idéen med kurset er dobbelt

Vi vil først se på mønters og møntfonds potentiale som kildemateriale for historie og arkæologi. Mønter udgør et stort materiale, der kan give et vigtigt bidrag til historieskrivningen, især i perioder med få skriftlige kilder, såsom vikingetiden. Mønter kan også dateres mere præcist end de fleste andre arkæologiske genstande. Det andet formål for kurset er at præsentere en række af numismatikens metoder. Vi skal for eksempel høre om brug af metalanalyser, geografiske kort og metaldetektor inden for numismatikken.

Vi har inviteret en række forelæsere med stor erfaring inden for deres felt. De fleste forelæsninger vil foregå på svensk, og en enkelt på engelsk. Mine egne forelæsninger bliver på ”svansk”, det vil sige dansk tilpasset til svensk.

Kursets princip er at benytte konkrete eksempler fra møntheorien. Eksemplerne dækker perioden fra antikken til vore dage, dog flest fra vikingetid og middelalder. På den måde er kurset tænkt praksisorienteret. Der indgår også en studietur til Statens Historiska Museum, hvor vi dels skal se på udstillingerne, dels høre medarbejderne fortælle om museumsarbejdet. Af naturlige grunde finder studieturen sted fysisk på plads i Stockholm.

Tilmelding på

<https://www.su.se/sok-kurser-och-program/arl315-1.502299?open-collapse-boxes>

Alle er som sagt meget velkomne, så længe der er pladser. Sidste frist 10. oktober.

Jens Christian Moesgaard

- 3/9 Norrköpings Myntklubb, myntmässa, Norrköping.
- 24/9 Kungliga myntkabinetet, Myntets dag, Stockholm
- 24/9 Sveriges Mynthandlares Förening, myntmässa, Lund.
- 1/10 MISAB, auktion 41, Stockholm.
- 2/10 Stockholm Numismatica 2022. Myntmässa. Hotell Sheraton.
- 30/10 Dansk Numismatisk Forening, Møntbørs 2022, København.
- 12/11 Myntkompaniet, myntauktion, Stockholm.

Se mer här:

ingemars.se/agenda

PRESSKLIPP 1891

Stockholms Ångslupsaktiebolags
passagerarepolletter
i valörerna 5 och 8 öre.

Ur Stockholmspolletter (2010),
SP 5B.9.86–87.

Nedsatta ångslupsafgifter

Stockholms ångslupsaktiebolag har nedsatt passagerareafgiften å linien Råntmästaretrappan — Djurgården från 7 till 5 öre och å linien Råntmästaretrappan — Tegelviken från 9 till 8 öre.

Notis i okänd tidning
den 3 januari 1891

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordinar Nålmärken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Hantverkargatan 8
11221 Stockholm
Tel. 08–411 50 81
kontakt@selinsmynthandel.se

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08 – 662 62 61

KÖPER • SÅLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur
www.nordlindsmynt.se

– Det svenska ordensväsendet återuppstår –

SEDAN ÅR 1975 har svenska medborgare inte kunnat belönas med en svensk orden. Enbart utländska medborgare har kunnat tilldelas Serafimer eller Nordstjärneorden. Svärds- och Vasaorden har varit vilande, det vill säga de har inte utdelats.

År 2019 tillsattes av Sveriges riksdag en parlamentarisk kommitté för att ta fram förslag till ett restaurerat belöningsväsende. Kommittén lämnade sitt betänkande till regeringen den 21 september 2021 och sedan Konstitutionsutskottet avgivit sitt yttrande fastställde Sveriges riksdag den 15 juni att ordnarna skall återinföras från och med år 2023.

Med Sveriges inträde i EU och landets ökade internationella engagemang i både civilt och militärt hänseende ställs i dag större krav på Sveriges möjligheter att kunna belöna framstående/värdefulla insatser ut-

förda av såväl svenska som utländska personer. Särskilt i de internationella sammanhangen ställs stora krav på förmåga till *reciprocitet* och *flexibilitet* vid ordensförläningar. I detta avseende lämnar det nuvarande systemet med endast en orden en hel del övrigt att önska.

De utdelningsprinciper som blir aktuella för ett återinfört svenskt ordensväsende kommer i grunden att skilja sig från de med rätta mycket kritiserade principer som gällde fram till 1974. Det gamla systemet, baserat på tjänstekategorier, lönegrader, tjänsteår och automatik, var djupt orättvist och uteslöt stora grupper i samhället och ledde till en betydande ”inflation” i värdet och den allmänna uppfattningen av ordnarna. Ett sådant system kan inte längre komma i fråga och torde heller inte i så renodlad form, som tidigare var fallet i Sverige,

längre förekomma i något annat land i världen. Ordensutmärkelser skall alltså inte bindas till tjänsteår och tjänsteställning utan utgöra en belöning för mer allmänt betingade insatser. Med **förtjänst** avses att *hedra medborgerliga insatser som sträcker sig utöver tjänstens, befattningens, yrkets eller verksamhetens i och för sig pliktrogna och samvetsgranna handlingar. Utmärkelsen bör avse antingen en speciell gärning av stor nytta för Sverige, samhället eller mänskligheten, eller ett ovanligt mått av duglighet och initiativkraft i fullgörandet av långvarig verksamhet av krävande art.*

Jämsides med Kungl. Nordstjärneorden, vilken återfår sitt svarta band, kommer Kungl. Svärdsorden och Kungl. Vasaorden att börja på nytt delas ut från och med år 2023.

Tom C. Bergroth

FELPRÄGLAT

Mynt med avvikande stampställning

ETT AV DE MER frekventa felen man kan finna på svenska mynt från kronmyntsperioden är mynt med avvikande stampställning. Det finns principiellt två olika orsaker till detta fel. Den första och vanligaste orsaken är att en stamp har lossnat och när mynten sedan präglas blir från- och åtsidorna vridna i förhållande till varandra. Detta fel är ofta förekommande på Gustav V:s mynt på 1940-talet. Det förekommer också ganska ofta på Oscar II:s bronsmynt i lägre valörer.

Christian Hamrin ger i sin bok *Svensk myntförteckning* från 1988 en lista över förekommande fel av denna typ. Jag kompletterade förteckningen i min skrift *Felpräglade mynt* från 1991. Därefter har flera dittills okända fel av denna typ upptäckts. Mig veterligen har ingen gjort ett

1. Oscar II. 25 öre 1885.

FOTO: MARTIN WETTMARK.

2. Carl XVI Gustaf. 10 kronor 1991.

FOTO: JOHAN SUNDIN.

försök att uppdatera en förteckning av dessa fel på svenska ringpräglade mynt. Men det kanske vore dags? Felet illustreras här med en 25-öring från 1885 med 130 graders vridning. Bild 1.

Den andra orsaken till detta fel är om stamparna från början monterats 180 eller 0 grader i förhållande till vad som är normalt för mynttypen. Det kan röra sig om egentliga miss-

tag såsom den välkända och populära 10-kronan 1991 som återges här. Bild 2. En annan förklaring kan vara att stamparna avsiktligt monterats på detta sätt som en form av provpräglning. Hamrin nämner som exempel på detta 5 öre 1950 i brons vriden 180 grader i sin *Mynten i Sverige 1818–2018*.

Martin Wettmark

ANSÖKNINGAR TILL

Sven Svenssons Stiftelse för Numismatik

ANSLAG LÄMNAS FÖR VETENSKAPLIGA
ARBETEN INOM FRÄMST SVENSK NUMISMATIK:
FORSKNING, RESOR & PUBLIKATIONER

STIFTELSENS UPPGIFT ÄR:

- Köpa in föremål som saknas i KMK:s samlingar
- Ge bidrag till publikationer som kan tjäna svensk numismatisk forskning
- Stödja forskare i svensk numismatik

Stiftelsen sammanträder två gånger per år, en gång under våren, en gång under hösten. Ansökan ska vara stiftelsen tillhanda senast 15 februari, alternativt senast 15 september. Skicka ansökan till:

Sven Svenssons Stiftelse för numismatik
Handelsbanken Stiftelsetjänst
106 70 Stockholm

WWW.SVENSVENSSONSSTIFTELSE.SE

APPLICATIONS FOR

Sven Svensson's Foundation for Numismatics

APPLICATIONS FOR GRANTS ARE PROVIDED FOR SCIENTIFIC
STUDIES, MAINLY WITHIN SWEDISH NUMISMATICS:
RESEARCH, TRAVELS & PUBLICATIONS

THE FOUNDATION'S ASSIGNMENTS ARE:

- Purchases of items missing in the collection of The Royal Coin Cabinet
- Contributions to publications that could benefit Swedish numismatical research
- Support for researchers in the field of Swedish numismatics

The Foundation Board meets twice a year, in March and October.
Applications must be submitted before 15 February or 15 September.
Address: Sven Svensson Stiftelse, c/o Handelsbanken Stiftelsetjänst,
se-106 70 Stockholm, Sweden

WWW.SVENSVENSSONSSTIFTELSE.SE

450

ÅRS JUBILEUM AV MUSEETS SAMLINGAR

Myntets dag – samlingarna fyller 450 år

Lördag 24 september kl. 11–17

Välkommen att fira Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettets samlingars 450-åriga jubileum! Ta del av visningar, föreläsningar, konsert, myntslagning och Everlövvskatten som ställs ut. En jubileumsmedalj formgiven av Ernst Nordin kommer att finnas till försäljning.

Föreläsningar

Kl. 11.15 & 16.10 Samlingarna och museets 450-åriga historia och framtid.
Med Cecilia von Heijne och Ulrika Bornestaf.

Kl. 12.20 Da man gik i krig for våbenskjoldet – tre kroner i Danmark og norske og danske løver i Sverige i 1500-tallet. Med Jens Christian Moesgaard.

Kl. 13.00 Hantverk i mynthusmiljö – en studie av verksamheten på mynthusstomten i Sigtuna.
Med Anders Söderberg.

Kl. 13.45 Klingande akademi – Musikaliska medaljer. Konsert med Susanna Stern och Silja Levander, och berättelser om medaljer med Sven Lindskog och Martin Tunefalk. Ett samarbete med Kungl. Musikaliska Akademin.

Kl. 14.40 Den gröna näringens medaljer och belöningar – en 200-årig historia i en nyutkommen bok från Kungl. Skogs- och Lantbruksakademin. Med Erland Mårald.

Kl. 15.20 Historiska värdepapper – många facetter i numismatikens värld!
Med Per-Göran Carlsson.

Visningar

Kl. 13.30 och 15.00 Everlövvskatten. Med Adrian Klang Törnberg och Eeva Jonsson.

Kl. 14.15 och 15.50 Mynt och skatter i Vikingarnas värld. Med Florent Audy.

Fri entré. Mer info: www.ekonomiskamuseet.se

Ekonomiska museet
Kungliga myntkabinettet

Narvavägen 13-17, Stockholm

Skarabé
Mynt & Guld AB
köper och säljer
MYNT, SEDLAR
och MEDALJER
Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 - 135 088
skarabe@telia.com - www.skarabe.eu
Öppet: Vardagar 10-18

MYNTBUTIKEN I SVERIGE AB
Kyttingevägen 15
181 31 Lidingö

Tidsbokning: 08-684 392 00

KÖPER MYNT – MEDALJER
HEMBESÖK STOCKHOLM

Se exempel på inköspriser:
www.myntbutiken.se

SVENSKA NUMISMATISKA
FÖRENINGEN

Vuxen 200 SEK/år
Junior 100 SEK/år
Utomlands boende 375 SEK/år

Plusgiro 150007-3
Bankgiro 219-0502

info@numismatik.se

Sveriges Mynthandlares Förening

anordnar

MYNTMÄSSA I LUND

Lördagen den **24 september**

GRAND HOTEL
Bantorget 1
Öppettid: 11.00 - 16.00
Entré 20 kronor

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING
www.smf.com.se

MYNTAUKTION

Nu söker vi inlämningar till höstens stora live-auktion.
Välkommen in med dina objekt!

Ett urval mynt (inkl. köparprovision) som vi har sålt tidigare:

8 daler 1660
2.117.000:-

1 daler 1594
"SIGIMVNDVS"
677.000:-

Ryssland
5 rubel 1762
460.000:-

Norge
1 speciedaler 1861
med B under bilden
2.238.500:-

Bättre mynt och hela samlingar mottages till kommande myntauktioner.
Vi har mycket goda möjligheter att finna köpare till dina objekt eftersom mer än 20.000 kunder i Sverige och utlandet ser varje auktion via vår hemsida och katalogen.

Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17

E-post: coins@myntkompaniet.se

www.philea.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

AUKTION 41

Auktion 41 avhålls på Hotel Sheraton i Stockholm lördagen den 1 oktober. Auktionen omfattar svenska, antika och utländska mynt samt medaljer och sedlar. Auktionskatalogen kan beställas genom insättning av 250 kronor till bg 399-0090.

Vackra kastmynt ur auktion 41

Myntauktioner i Sverige AB

Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda

E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon: 08-410 465 65

www.myntauktioner.se